

АД КАЗАХСТАНА — З ПАРТЫЗАНСКИМ ПРЫВІТАННЕМ

У АЛМАТЫ ЎСТАЛЯВАНЫ ПМНІК КАЗАХСКАМУ ПІСЬМЕННІКУ
І БЕЛАРУСКАМУ ПАРТЫЗАНУ АДЗІЮ ШАРЫПАВУ

У краіне, якая з'яўляецца сёння стратэгічным партнёрам Беларусі па еўразійскім будаўніцтве, адкрыты помнік пісьменніку і вучонаму Адзію Шарыпаву. Чалавек, якога і зараз памятаюць у Беларусі і Казахстане як легендарнага народнага мсціўца, партызана Вялікай Айчыннай вайны, пакінуў адметны след у гісторыі

Аўтар скульптуры — заслужаны дзеяч Рэспублікі Казахстан, прафесар Бахытжан Абішаў. Сёння помнік велічна ўзвышаецца на вуліцы, якая носіць імя Адзія Шарыпава. Гэтую акалічнасць падкрэсліў і ўдзельнік яго адкрыцця, саветнік пасольства Беларусі ў Казахстане Сяргей Жартун, і іншыя грамадскія дзеячы, пісьменнікі,

якія прыйшлі ўзгадаць літаратара, чый уклад у беларуска-казахстанскае літаратурнае, культурнае пабрацімства неацэнны. Цёплыя словы пра беларуска-казахстанскае сяброўства былі выказаны дэпутатам Сената парламента Рэспублікі Казахстан, старшынёй Саюза пісьменнікаў Казахстана, паэтам Нурланам Аразаліным. На

імпрывізаваным мітынгу выступілі лаўрэат Міжнароднага Залатога медала імя Ф. Кафкі паэт Ш. Сарыеў, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Казахстана У. Каліжанаў і іншыя.

— Мне асабліва прыемна, — заўважыла ўдава пісьменніка Клара Жагіпараўна, — што само ўсталяванне помніка з'яўляецца актам супольных намаганняў і Казахстана, і Беларусі, і Расіі — краін, дзе Адзія Шарыпава ведаюць і памятаюць.

Сваімі развагамі пра велічны талент казахскага пісьменніка і вучонага на адкрыцці помніка падзяліліся і кандыдат філалагічных навук Святлана

Ананьева, якая з'яўляецца даследчыкам беларуска-казахскіх літаратурных сувязяў і якая неаднойчы пісала пра дачыненне Адзія Шарыпава да Беларусі, і наша зямлячка, паэтэса Любоў Шашкова, якая многія гады жыў і працуе ў Казахстане. У час святчай імпрэзы былі агучаны і прывітанні з Беларусі, што казахскім сябрам накіравалі Саюз пісьменнікаў Беларусі, выдавецкі дом «Звязда» і Мінскае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Максім ГАЛЫНКА.

Фота Наталлі АПРКІСА-ПРАВАЙ

■ Псіхалогія для ўсіх

ЛЮДЗІ, Я РАСТУ!

або Прафесіяналамі не нараджаюцца...

Па-першае, не будзем блытаць рост прафесійны і кар'ерны. У апошнім выпадку — гэта пэўнае прасоўванне па службе: атрыманне новых службовых пасадак, званняў і г.д. (развіццё па вертыкалі). Прафесійны ж рост — гэта, хутчэй, набыццё новых і паляпшэнне якасці ўжо назапашаных ведаў, уменняў і якасцей у межах нейкай канкрэтнай прафесіі (развіццё па гарызанталі). Нехта з нас можа паляпшаць свае прафесійныя якасці, але гэта не заўсёды будзе абумоўліваць яго павышэнне па кар'ернай лесвіцы, хоць і павялічвае такую верагоднасць. Тут трэба ўлічваць наяўнасць свабодных вакантных ставак, саму палітыку, структуру арганізацыі і г.д. Але за жаданнем развівацца прафесійна не абавязкова хаваецца жаданне прасоўвацца па службе. Прычыны і імкненні могуць быць абсалютна рознымі.

— Прафесійны рост патрэбны найперш маладым спецыялістам, выпускнікам ВНУ, якія яшчэ толькі асвойваюць практычныя аспекты сваёй прафесіі і павышаюць свае прафесійныя якасці для таго, каб больш упэўнена адчуваць сябе ў сваёй рабоце, — тлумачыць псіхолог Мінскага гарадскога клінічнага псіхіятрычнага дыспансера Сяргей ЗІЗЮК. — Гэта тая катэгорыя, для якой яшчэ ўсё новае і цікавае, якая атрымала магчымасць на справе выпрабаваць сябе і свае веды. Аднак гэта адбываецца далёка не заўсёды, бо ў час «моды на вышэйшую адукацыю» і перакананасці ў яе ўсеагульнай неабходнасці маладыя хлопцы і дзяўчаты часта выбіраюць спецыяльнасць зьжодзячы не з асабістых інтарэсаў, а на аснове ўяўленняў аб прэстыжнасці прафесіі або пад націскам бацькоў. У працэсе навучання многія з іх могуць не выявіць у сабе патрэбных здольнасцей, якасцей або інтарэсу да выбранай спецыяльнасці, пасля завяршэння навучання пашкадаваць аб затрачаным часе і грашовых сродках і ў выніку так і не знайсці смеласці працаваць не па спецыяльнасці. Пасля такіх людзей «прырастаюць» да месца і часта аказваюцца нешчаслівымі, паколькі нелюбимая праца займае вялікую частку жыцця. Ні аб якім жаданні прафесійна развівацца тут, вядома, размова ісці не можа.

Сярод больш сталага насельніцтва за жаданнем прафесійна развівацца можа хавацца патрэба ў паляпшэнні свайго матэрыяльнага або сацыяльнага становішча, павазе з боку калег, навакольных і г.д. Аднак, калі гэтая патрэба будзе задаволеная або змяняцца каштоўнасці (напрыклад, паспяхова ў сваёй рабоце жанчына нараджае дзіця, і клопат аб ім становіцца больш прыярытэтным, чым прафесійнае развіццё), скончыцца і памкненне да прафесійнага росту. У такім выпадку спецыяліст нібы кансервуе свае веды і навыкі. Набірае сілу

адваротны працэс — прафесійнае старэнне, слабая ўспрымальнасць новага і перакананасць, што свой вопыт з'яўляецца самым правільным. Прыпыняючыся на дасягнутым, спецыяліст прапускае новае ў прафесіі. Менавіта таму маладым і сталым калегам

часта складана знайсці агульную мову, а, напрыклад, якасць матэрыялу ў навучальных установах можа даўно не адпавядаць патрабаванням рынку працы.

Такім чынам, можна заўважыць, што за жаданнем развівацца прафесійна звычайна хаваецца штосьці яшчэ. Нехта хоча праз прызнанне свайго прафесіяналізму дамагчыся павагі іншых, нехта прагне новых магчымасцей для заробку (жадае палепшыць свой матэрыяльны дабрабыт), а нехта марыць аб павышэнні, жадаючы дабіцца ўлады. Выключэнне складаюць сапраўдныя энтузіясты і фанаты сваёй справы, якіх, на жаль, не шмат. У любым выпадку сэнс, прычыну і мэту свайго прафесійнага развіцця кожны вызначае для сябе сам.

ЗАЗІРНУЦЬ У СЯБЕ

Для рашэння прафесійных праблем у псіхатэрапіі часта прымяняецца тэхніка прафесійнага лагааналізу, якая мае сваю структуру:

Ацэнка свайго прафесійнага жыцця.

Высвятляецца разуменне адрознення прафесіянала ад спецыяліста. Адзначаюцца ўласныя правы прафесіяналізму, уяўленні аб патрабаваннях да асобы прафесіянала, уласныя прафесійныя якасці. Апісваецца прафесійнае станаўленне і самавызначэнне, правы прафесійнага старэння. Вызначаюцца праблемы самарэалізацыі, канфлікты самавызначэння, крызісы прафесійнага станаўлення.

Рэальнае прафесійнае «Я».

Выяўляецца прафесійная самаацэнка — прафесійныя якасці, кампетэнтнасць, актыўнасць, адказнасць, здольнасць да самарэалізацыі. Фіксуецца актуальныя ўнутраныя і знешнія супярэчнасці ў прафесійным развіцці, станаўленні асабістай і прафесійнай прасторы.

Прафесійнае мінулае.

Аналізуецца прафесійны вопыт, перавагі і абмежаванні, крызісы і вяршыні, іх прычыны, спосабы вырашэння. Адзначаюцца падзеі і людзі, якія паўплывалі на выбар прафесіі.

Стымуляцыя творчага ўяўлення.

Апісваецца пажаданае прафесійнае ўдасканаленне, вобраз ідэальнага прафесіянала «Я». Ствараецца мадэль ідэальнага спецыяліста сваёй прафесіі, адзначаюцца якасці непрафесіянала. Ацэньваюцца рэальныя і дэкларуемыя прафесійныя каштоўнасці. Разглядаюцца шляхі дасягнення прафесійнага ўдасканалення, планы на будучыню, магчымыя цяжкасці і шляхі іх пераадолення. Выпрацоўваюцца стратэгіі дасягнення дасканаласці. Афармляюцца каштоўнасці і сэнс прафесіяналізму. Вызначаюцца галоўныя мэты і магчымасці іх дасягнення.

Заклучны этап.

Ствараецца сімвалічная эпітафія на прафесійным помніку.

Гэтая тэхніка абавязкова выконваецца пісьмова, пасля чаго можа абмяркоўвацца са спецыялістам. Варта звярнуць увагу на тыя моманты, што найбольш цяжка паддаюцца апісанню. Не варта спрабаваць апісаць усё за адзін раз. Лепш абпірацца на ўнутраныя адчуванні. Выкананне такой тэхнікі дазваляе глыбока ацаніць свой прафесійны шлях, паглядзець на сваю прафесійную дзейнасць не як на рутыну, а як на свядомую, асэнсаваную працу.

■ Неасабісты суб'ектыў

СЛЯДЫ НА ЗЯМЛІ

Не абавязкова таптаць свежы асфальт,
каб іх пакінуць

На ўскрайку тратуара ля нядаўна заасфальтаванай праезнай часткі дзве дзяўчыны гадоў па шаснаццаць займаліся дзіўнай справай. Трымаючы адна адну за рукі, каб не паваліцца, яны з усёй моцы тупалі адной нагой па свежым бліскучым асфальце. Мінакі здзіўлена на іх пазіралі, а я нават спынілася, спрабуючы даўмецца, што яны робяць. Нарэшце зразумела: чорная маса на адрамантаванай дарозе яшчэ не зусім застыла ў такую спёку, і, калі некалькі раз тупнуць, трапіўшы дакладна ў адно і тое ж месца, застаецца след. Застаецца на доўга, прынамсі да наступнага дарожнага рамонту, і можна будзе, усякі раз праходзячы ці праязджаючы міма, з гонарам усведамляць, што вось тут ёсць знак, які ты пакінуў на зямлі...

Напэўна, яны так і думалі, наіўныя гарадскія падлеткі, засяроджана стараючыся адціснуць адбіткі ног на асфальце. Так і карцела спагадліва патлумачыць ім, што не такія сляды на зямлі трэба імкнуцца пакінуць. Але я проста рушыла далей. Гэта не трэба тлумачыць. Да гэтага чалавек павінен дайсці сам. Або не дайсці — калі б даходзілі ўсе, не было б у нас столькі зламаных лавак і ліфтаў, пакалечаных і парэзаных дрэў, пакрытых сценаў і будынкаў... Спадзяюся, гэтыя незнаёмыя дзяўчынкі дайдуць. Стануць дарослымі і зразумоць. Бо гэта намярэнне проста, як дыхаць. І прыкладаў вакол — безліч, калі захочаш іх заўважыць.

У нашай вёсцы 16 жніўня было свята — дзень Святога Роха. Адзін са шматлікіх святых, у каталікоў ён лічыцца заступнікам ад эпідэміі. Праўда, на маёй радзіме ён ужо даўно страціў сваю канфесійную прыналежнасць. Бо, незалежна ад таго, праваслаўны ты, каталік ці ўвогуле бязбожнік, у гэты дзень абавязкова трэба выйсці з хаты насустрэч абразу з выявай Святога, пацалаваць яго, далучыцца да працэсі, якая павольна абыходзіць вёску, замкнучы разам з землякамі гэты ахоўны магічны круг.

Так доўжыцца ўжо больш за паўтара стагоддзя. Мясцовае паданне, якое бабулі ўжо не аднаго пакалення раскажваюць унукам, гаворыць пра тое, што абраз з'явіўся ў вёсцы падчас эпідэміі халеры. Гэта дзесьці ў сярэдзіне XIX стагоддзя, бо, як сведчаць гістарычныя крыніцы, тады якраз была апошняя эпідэмія на нашай зямлі. Яго знаходжанне не было звязана з нейкім чудам — мясцовая пані проста замовіла яго ў Варшаве. Заплаціла, пэўна, немалыя грошы: выява Святога (дакладней, цэлы сюжэт з яго жыцця) напісаны алеем на палатне ўнушальных памераў — з добрае вясковае акно. Купіла яго не для сябе — аддала людзям. Ратавала іх ад смерці. Паданне сведчыць — выратавала. Абраз абнеслі вакол вёскі, і хвароба, якая лютавала ў наваколлі, дзівосным чынам прайшла міма.

З таго часу мае землякі выконваюць гэты рытуал — у сярэдзіне жніўня абносяць выяву Святога вакол вёскі. Войны, рэвалюцыі, рэпрэсіі, ваяўнічы атэізм — нішто не прымусіла іх адрачыся ад традыцыі. Абраз за ўвесь час свайго існавання ні разу не пакідаў вёску. Можа, таму яна і ацалела сярод пажарышчаў самай страшнай вайны (суседняе Скірмантава фашысты спалілі разам з людзьмі), можа, таму і самыя разбуральныя ўраганы, што праносіліся па наваколлі, менавіта ў нас нібы страчвалі сваю сілу? Нехта скептычна ўсміхнецца, маўляў, прымхі і супадзенні, а я вось асабіста, як і ўсе аднавяскоўцы, у гэта веру. Абраз нас і сёння ахоўвае і ратуе. Не толькі ад хвароб і стыхійных бедстваў.

Дзіўна, але менавіта гэта, па сутнасці сваёй — проста напісаная зусім невыбітнм невядомым мастаком копія некага з італьянскіх майстроў, стала, як гэта зараз модна казаць, кансалідуемым фактарам для адной асобна ўзятай невялікай вёскі. Для ўсіх, хто нарадзіўся ў ёй, чые бацькі, бабулі-дзядулі тут жылі, для тых, хто прыехаў з іншых мясцін і пасяліўся тут. Здавалася б, трэць хат на вясковай вуліцы ўжо ператварылася ў лецішчы гараджан, і дзверы ў іх часцей замкнёны, і фіранкі на вокнах нават удзень завешаны, а нясуць Святога Роха — і сустракаюць яго ля кожнай брамкі. Дзеці, унукі, зяці, нявесткі — «на Роха» ў вёску прыязджае ўся радзіна. І ідзе «за Рохам» па вёсцы, у якой на зіму добра калі застаецца дваццаць чалавек, вялікая грамада, і ўсе адно аднаму не чужыя, бо ў іх адны і тыя ж успаміны дзяцінства, адна першая настаўніца, адна сунічная паляна з самымі смачнымі ягадамі, адны і тыя ж — самыя родныя — назвы, мянушкі, слоўцы, якіх больш нідзе не пачуеш. Што адчуваеш, ідучы ў гэтым урачыстым шэсці? Я не ведаю, як назваць гэта пачуццё адным словам. Свой на сваёй зямлі. Можа, гэта і ёсць пачуццё Радзімы?..

Дык вось, пра сляды на зямлі. Прозвішча той пані, што замовіла абраз, было Свідава. Прайшло паўтары сотні гадоў, а людзі не забыліся.

Алена ЛЯЎКОВІЧ.
alena@zviazda.by